

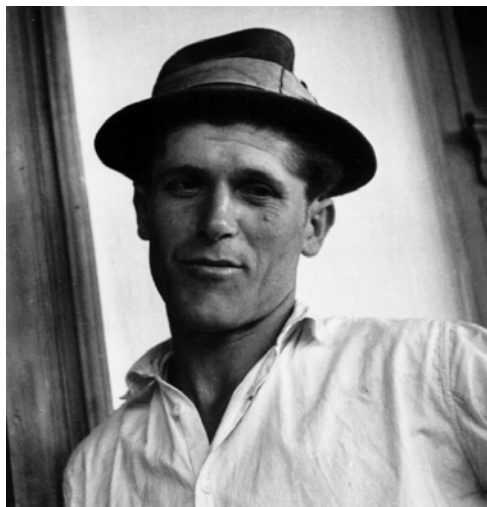
MÓSER ZOLTÁN

A mise elkezdődött

Soha jobbkor nem vettem fel a telefont és érdeklődtem egyik szegedi barátomtól, hogy miért is nem láttam Baka István emlékére rendezett szavalóverseny másnapján. „- Tudod, hogy jártam?!” – kezdte, s ő családotul, ünnepélyesen felöltözve jött oda, a *Szekszárdi mise* című Baka mű bemutatójára, de későn érkezett, minthogy a kezdési időpont megváltozott. Ez még hagyján, de a bejáratnál azzal fogadta a szigorú takarítónő, hogy ide most nem lehet belépni, mert *megkezdődött a mise*. (És ez így is volt.)

A *Szekszárdi mise* alapján készült színpadi adaptáció után azon gondolkodtam el, hogy ha már annyi (fontos) Liszt témát dolgozott föl, annyi Liszt mű ihlette versírássá Baka Istvánt, lehetséges, hogy az 1857-ben elkészült *Faust-szimfóniát* nem „verselte” meg? A Faust-gondolat, valamilyen formában, fél évszázadon át foglalkoztatta Liszt Ferencet. Most már tudom (a sok-sok vers hallatán is erről győződtem meg), hogy Baka Istvánt is ez, szinte csak ez foglalkoztatta – az ott megfogalmazott kettőség, s a hármasság. Ilyen verset soha nem írt ugyan, de egész életében erről írt! Életműve – összes versei, fohásza – egy pontosan követhető Faust-szimfónia vázlatát mutatják.

Ezeket a képpárokat egyébként mondhatom „*maradék*”-nak is, de *maradék* helyett talán jobb, ha *Töredék*nek mondom. Ugyanis Baka Istvánról készült kis albumomnak ez volt az első címe. Ez pedig a *Hét csillagkép*ből, 1965-ből, az első nyomtatásban megjelent Baka vers néhány sorából való: „*A legbiztosabb most a töredék. / A végtelen csak a befejezetlen / dolgok sajátja.*” Ugyanakkor *maradék* is, mivel nem tudtam elhelyezni azon 12 kép sorában, amit szekszárdiak kérésére készítettem, és Baka István születésének 50. évfordulójára jelenik meg szintén. Pedig nem egyszer, nem kétszer raktam be a 12 kép közé a székeket (amihez hasonló tudomásom szerint – épp azokban az években – csak Kovács István írt), de aztán kikerült. Pedig erős vers, aminek legendája is van: ugyanis egy kárpátalji, ifjú magyar költő (máig megmagyarázhatatlanul) a saját neve alatt jelentette meg a kaposvári *Somogy* című folyóiratban. Aztán Baka István levélben felhívta a figyelmüket, azzal a megjegyzéssel, hogy ők nem kötelesek figyelni, hogy ki mit ír!? Nyilvánvaló nem ezért, bár ez sem akármilyen, hanem a vers miatt gondoltam: ha már abban a kötetben el nem fért, akkor hadd szerepeljen itt ez a képpár, ebben az ünnepi számban.

Székelyek

*Évszázadok kalászaiból
kipergő népek sorsa sorsunk?
Ringunk a szél bölcsődalában.
Holnap ki tudja már, ki voltunk?*

*Asszonyaink párnára, ingre
mentik a szűkülő hazát:
vásznaikon az elkaszált
rét nekünk pompázik tovább.*

*Úzhatnak – minket jégveréssel
szögezett a földhöz az Úr,
hol sírok kopjafái vívnak
miértünk halhatatlanul.*

*Szövetkeztünk, hogy megmaradjunk.
Oltár az asszonyok öle:
átlobban öleléseinken
Isten teremtő gyönyöre.*

*Ringunk a szél bölcsődalában.
Már borzolódnak a füvek.
Villámlik – martalóc-vigyorba
rándulnak újra az egek.*

*

Hadd áruljam el, hogy a legtöbbet a *Szekszárdi misével* bajlódtam, bár azt elég jól ismerem. Nyilván értelmezési zavarok léptek fel, mondhatná a kedves Olvasó, amiben talán igaza is van. Bár nekem nem az értelmezéssel volt bajom, hisz a kisregény elemzésére bármikor vállalkoznék, hanem a képi megközelítéssel. S azt látom, mindenki más is ezzel bajlódik. Ugyanis ez egy olyan alkotás, mint Hemingway ismert műve, *Az öreg halász és a tenger*. Szinte alig történik valami mozgás, egy kivétellel. Elsősorban „bent” játszódik, vagyis egy finoman megfogalmazott lélekelemzés: a sikertelenség elviselésének (ki ne ismerné?) és a vereség utáni feltápáskodásnak az elbeszélése. Vagyis nem Szek-

szádról (arról is), és nem Lisztről (arról is) szól, hanem Baka Istvánról, Móser Zoltánról, s mindenkiről, aki kézbe veszi és elolvassa.

Mivel a megfilmesítés terve is felmerült, sőt immáron küszöbön áll, nem tudván a rendező és a forgatókönyvíró személyét, a saját tapasztalatomból mondom nekik, hogy eszükbe ne jusson azt szószerint megfilmesíteni! Hisz ami a leginkább filmre való, az a milléneumi falu, a léghajó és annak a viharba kerülése, az legkevésbé adja a kisregény lényegét. Az álomban az álom, mint Madáchnál, már sokkal inkább, s ez egyáltalán nem idegen a filmtől. S ha a rendező saját élményeit, egyik nagy, életét meghatározó kudarcát is belopja ide, akkor sikerre számíthat, ellenkező esetben biztos bukásra.

„– Bocsásson meg, de bizonyára megérti meglepetésemet, hogy így teljesen ismeretlenül.

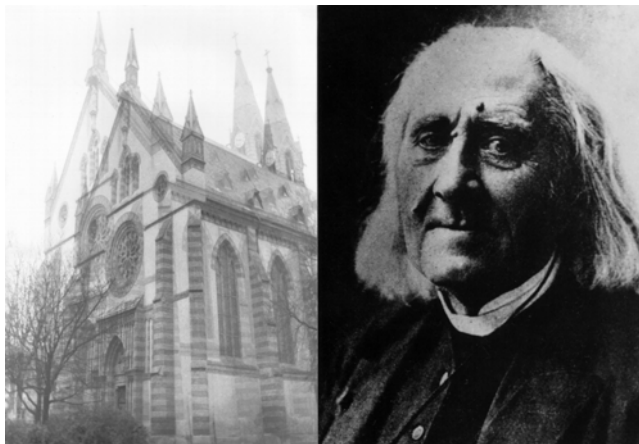
– Ismeretlenül? – kérdezte az abbé mosolyogva. – Hát valóban nem ismer fel, Séner úr?

Séner, zavarát és félelmét leküzdve, szemügyre vette az abbét. Az öreg pap pergamenbőrű arcát, melyet hatalmas bibircsókok csúfítottak el, hosszú, fehér haj keregette, feltűnő saszorra és kemény vonalú álla határozott és aszketikus jellemre vallott, ám ennek némileg ellentmondani látszott a vértelen, keskeny ajkain játszó szelíd mosoly és a bozontos, mefisztói szemöldök alatt megbúvó szemeknek meleg csillogása. Séner megijedt.

– Az lehetetlen – dadogta. – Ön bizonyára. Valóban emlékeztet a nagy zeneköltőre, Liszt Ferencre, ugye nem sértem meg, ha őhöz hasonlóítom, de ő már tíz esztendeje halott.

– Pontosan tíz esztendeje – bólintott az abbé, és visszaülvén székébe, elrendezte viaszpecsétet, több helyen kiégett reverendáját – és holnap lesz a tizedik évfordulója annak, hogy szeretett hazám földjéről távol, a németországi Bayreuthban eltemettek. Eltemettek, mint Wagnerné apját – tette hozzá, s a szája szélén keserű ránc képződött – s nem mint a század egyik vezéregyéniségét és legkevésbé mint a magyar nemzet hűségese fiát, de hagyjuk ezt! Hívó ön, Séner úr?”

„Séner János holttestét Baka Márton, az újvárosi templom sekrestyéje találta meg augusztus 4-én reggel öt órakor, amikor kinyitotta a templomot. Séner az oltár és a pad-sorok közötti térségen hevert arcra borulva, mintha imádkozás közben érte volna a halál. Körülötte, a kövön szét-szóródva kottalapok fehérltek. Amikor a törvényszéki orvos megérkezett, és megfordította a tetejét, a jelenlevők meglepetten kiáltottak fel: a szerencsétlenül járt férfi arcán az átszellemült boldogság kifejezése rögződött meg – immár örökre.”

*

Ha a misével kezdtem, akkor hadd fejezem be a mise elbocsátó szavaival s hadd mondjam, kissé patetikusan és paposan: *Ita missa est – A mise végét ért, menjetek haza.*” Menjünk haza? Igen, de a válasz – életünkben is tudjuk – már máshonnan érkezik: többek között Bartóktól, vagy Juhász Ferenc híres versének üzenetéből. A *Cantata profanara* gondolok, s benne a legnagyobb fiú válaszára, aki a többiek nevében is azt mondja a gyermekeit kereső és az erdő sűrűjében őket megtaláló Apának: – *Mi nem mehetünk haza!* De ugyanakkor ott él a cáfolat bennünk, hogy inkább az érzés s a gondolat: – *Mi pedig haza megyünk!* De mégsem megyünk, csak vágyunk vissza egész életünkben a szülőföldre,

ahonnan fiatalon elkerültünk ezért vagy azért. Aztán egyszer csak mégis megterünk (és nem hazatérünk) immár holtan (mint Tamási Áron, mint Bartók, vagy Baka István), hogy nyugodjunk békén azon a helyen, ahol megszülettünk, abban a földben, ahonnan vétettünk.

A *Szekszárdi miséről* pedig ne feledkezzünk el.